

Kort verslag van de 16^e bijeenkomst van de VNSC

Datum: 2 juni 2016 van 10:00 tot 14:00 uur

Locatie: RAS, Ernest Van Dijckkaai 37, 2000 Antwerpen

1. Agenda voor de Toekomst

1.1 Capaciteitsstudie Schelde

In het najaar van 2016 lanceerde de VNSC een Europese aanbesteding. Vier geïnteresseerde partijen dienden een voorstel in. Op basis van de beoordeling van de kwaliteit enerzijds en de inschrijvingsprijs voor de studie anderzijds kwam éénzelfde partij als beste uit de aanbesteding. De gunning van de opdracht zal definitief gebeuren als de financiering rond is.

De opdrachtnemer zal de capaciteit van de vaarweg vandaag, in 2035 en in 2050 in kaart brengen. Daarbij zal worden bekeken of er knelpunten te verwachten zijn. Als dat het geval is, wordt in eerste instantie gezocht naar oplossingen met nautische ingrepen. Pas als die niets zouden opleveren, wordt nagegaan of infrastructurele ingrepen nodig zijn.

In de aanloop naar de eigenlijke Capaciteitsstudie is er al een transporteconomische studie uitgevoerd door Rebel. Rebel maakte een historische analyse van de overslag en de scheepsontwikkelingen in de Scheldehavens van de periode van 2009 tot en met 2016. Die informatie wordt gebruikt om toekomstscenario's vorm te geven, die weer als input worden gebruikt voor de Capaciteitsstudie.

1.2 Onderzoek en Monitoring

Eind 2021 lopen de vergunningen voor de huidige stortactiviteiten in de Westerschelde af. Met de nieuwe vergunningaanvragen voor het terugstorten van baggerspecie vanuit de hoofdvaargeul van de Westerschelde in het vooruitzicht wil de werkgroep Onderzoek & Monitoring nog meer aandacht besteden aan slim sedimentbeheer. Dit wordt de komende tijd de belangrijkste focus van de werkgroep O&M en zal aangepakt worden naast het al bestaande onderzoek dat loopt binnen de Agenda voor de Toekomst.

Het derde voortgangsrapport "Effecten van de derde verruiming vaargeul Schelde" is formeel vastgesteld door het Ambtelijk College van de VNSC. Het rapport omvat de voortgang van de werkzaamheden, de resultaten van de monitoring en de resultaten van studies en proefprojecten. De Commissie Monitoring Westerschelde heeft op 22 februari haar advies overgemaakt. De opmerkingen van de Commissie Monitoring Westerschelde werden verwerkt zodanig dat de definitieve versie van het rapport door het ambtelijk College kon worden vastgesteld.

1.3 Vlaamse Baaien

Het programma Vlaamse Baaien streeft ernaar om een langetermijnvisie op het vlak van zeevering te ontwikkelen voor de Belgische kust, met 2100 als horizon. Tot 2050 wordt voldoende bescherming (niveau van een 1000-jarige storm) gegarandeerd door de uitvoering van het lopende Masterplan Kustveiligheid. De snelle evolutie van de klimaatwijziging maakt het echter noodzakelijk om te bestuderen of de huidige aanpak, nl. de toepassing van een mix van harde (dijken versterken) en zachte (stranden verbreden) maatregelen, voor de periode na 2050 nog steeds de meest efficiënte zal zijn.

Daarbij is het noodzakelijk is om rekening te houden met een grotere zeespiegelstijging dan de voorspellingen waar in de huidige beleidskaders rekening mee gehouden wordt. Vanuit die optiek is binnen het programma Vlaamse Baaien onderzoek uitgevoerd naar mogelijke innovatieve manieren om de problematiek van verhoogde waterstanden en toegenomen risico's op overstromingen en stormschade ten gevolge van een grote zeespiegelrijzing (>80 cm) op te vangen.

De verkennende onderzoeksfase is afgerond. De resultaten van het verkennend onderzoek suggereren dat een vooruitgeschoven verdedigingslinie in zee een oplossing kan bieden op de lange termijn. De zone in zee waarbinnen die activiteiten eventueel kunnen worden ontwikkeld werd afgebakend. Buiten deze zone is de morfologische impact te onvoorspelbaar.

Sinds de vorige bijeenkomst van de VNSC op 1 december 2016 heeft een nieuwe projectstructuur vorm gekregen. De Beleidscommissie Vlaamse Baaien werd opgericht: een overlegorgaan waar alle relevante Vlaamse en federale overheidsadministraties en kabinetten samen zitten o.l.v. kabinet Weyts om de voortgang te bewaken en het verdere onderzoek op te volgen. Deze commissie komt ongeveer 3-maandelijks samen. Daarnaast werd een stakeholdersforum geactiveerd, dat een eerste maal bijeen is gekomen op 31 maart jongstleden.

Het verdere traject zal wellicht verlopen volgens de procedure voorzien in het decreet Complexe Projecten. Dit betekent dat toegewerkt wordt naar een startbeslissing van de Vlaamse Regering voor de verdere onderzoeksfase. In deze startbeslissing zal de probleemstelling (het ontwikkelen van een goede aanpak van zeewering op lange termijn, rekening houdend met de mogelijkheid van grote zeespiegelrijzingen) duidelijk geschetst worden.

Intussen is de federale overheid een herzieningsprocedure gestart in het kader van het Marien Ruimtelijk Plan (MRP). Het huidige Marien Ruimtelijk Plan loopt tot 2020. De herziening zal leiden tot een aangepast MRP, dat in werking zal treden in 2020 en van kracht zal zijn tot 2026. De zone die in zee afgebakend werd, is overgemaakt aan de federale overheid in het kader van dit herzieningsproces.

1.4 Lange Termijn Perspectief Natuur

Om tot een procesontwerp voor het opstellen van een Lange Termijn Perspectief Natuur (LTP-N) te komen heeft de projectgroep LTP-N van de VNSC, met ondersteuning van het bureau Wing, twee workshops met stakeholders georganiseerd. In deze bijeenkomsten is verkend hoe samen met de stakeholders een LTP-N kan worden ontwikkeld.

Op basis van deze verkenning wordt als eerste stap samen met de stakeholders een systeemanalyse gemaakt van de toestand van de natuur. De systeemanalyse draagt bij aan een gezamenlijke (kennis)basis voor het LTP-N en wordt afgesloten met een advies van de projectgroep aan het Ambtelijk College van de VNSC over de vervolgaanpak. Dat advies wordt in nauw overleg met de stakeholders opgesteld en omvat een zoveel mogelijk gedragen visie op de oplossing van eventueel uit de systeemanalyse naar voren gekomen knelpunten met het oog op de lange termijn doelstelling van veerkrachtige en robuuste natuur in het Schelde-estuarium.

2. Schelderaad

Vorig jaar is tijdens het overleg van de Schelderaad op 9 juni 2016 afgesproken dat de leden van de Schelderaad zoveel mogelijk actief betrokken worden bij diverse onderzoeksthema's ('joint fact finding') van de Agenda voor de Toekomst. Daar is gevolg aan gegeven. Zo werden zij de voorbije maanden betrokken bij de opmaak van een Plan van Aanpak voor het Lange Termijn Perspectief Natuur.

De stakeholders kregen de gelegenheid om deel te nemen aan overleg over de ecologische validatie van plaatrandstortingen. Zij werden ook uitgenodigd om deel te nemen aan de bijeenkomsten van de begeleidingscommissie Capaciteitsstudie Schelde. De eerstvolgende bijeenkomst van de Schelderaad gaat door op 21 juni. Aansluitend wordt er een inhoudelijke sessie over Onderzoek & Monitoring (meer specifiek over sedimentbeheer) georganiseerd.

3. Borssele

De afgelopen periode voerden de Vlaamse overheid, de Nederlandse overheid, het Havenbedrijf Antwerpen en TenneT intensief overleg over het project Net op Zee Borssele. Dat overleg was erop gericht de bezorgdheden langs Vlaamse zijde weg te nemen dat het gekozen tracé via de Westerschelde bijkomende kosten of belemmeringen voor de scheepvaart met zich mee zou brengen en toekomstige ontwikkelingen zou hypothekeken of duurder maken.

Op 27 maart 2017 is een politiek besluit ondertekend door de ministers Weyts en Kamp. Daarin zijn bijkomende afspraken vastgelegd over bijvoorbeeld de diepteligging en dekking van de kabels, aangevuld met garanties omtrent monitoring en interventiepeil, en de betrokkenheid van de VNSC bij de uitvoering van het project Net op Zee Borssele.

4. Maatwerkgeul Zeeland Seaports

Zeeland Seaports heeft het vergunningentrajec bijna volledig doorlopen en daarvoor diverse onderzoeken verricht om de gevolgen voor natuur en milieu in kaart te brengen van het verdiepingsbaggerwerk voor de maatwerkgeul bij Wielingen. De samenvattende conclusie luidt dat de ingreep geen significante milieueffecten heeft en ook de natuurwaarden niet in het geding zijn, mits enkele mitigerende maatregelen worden getroffen. De omvang van het baggerwerk bedraagt 600.000 m³. Alleen de procedure voor de aanlegvergunning is nog niet helemaal afgerond. Dat is deze zomer voorzien. De baggerwerken kunnen normaliter eind dit jaar van start gaan.

5. Verondieping Schaar van de Noord

Tijdens de voorjaarsvergadering 2016 van de VNSC is afgesproken om het baggerwerk in de nevengeul Schaar van de Noord aan te vatten als een proefproject. De laatste maanden is echter vastgesteld dat de Schaar van de Noord zich weer vanzelf verdiept. Dit toont eens te meer aan hoe snel de morfologische omstandigheden in de Schelde kunnen evolueren. Momenteel is er dus geen noodzaak meer om in de Schaar van de Noord te baggeren. Dat biedt ruimte aan Rijkswaterstaat om samen met afdeling Maritieme Toegang van het Vlaamse departement Mobiliteit en Openbare Werken te werken aan een voorstel voor het breder oppakken van de problematiek van de benutting van nevengeulen door de binnenvaart.

6. Ontwikkelingsschets 2010

Sigma-plan

Voor alle projecten uit de eerste uitvoeringsfase van het Geactualiseerde Sigma-plan zijn de inrichtingswerken inmiddels in uitvoering gegaan. De eerste uitvoeringsfase betreft volgende clusters: Hedwige-Prosperpolder, Cluster Kalkense Meersen, GOG Vlassenbroekse polder, GOG Wal-Zwijn, Cluster Dijlemonding en Cluster Durmevallei.

De inrichtingswerken van de volgende 6 projectgebieden werden inmiddels afgerond: ontpoldering t.h.v. Lillo (2012), het GGG Bergenmeersen (2013), het GOG Paardeweide (2014), GOG Wijmeers 1 (2016), ontpoldering Wijmeers 2 (2015), GOG Zennegat (2016). De Demervallei werd toegevoegd aan de lijst van Sigmaprojecten.

Natuurprojecten Middengebied

De buitendijkse projecten in het Middengebied liggen op schema. In het kader van het project **Perkpolder** - een integrale gebiedsontwikkeling met woningbouw, buitendijkse natuur en recreatie - is in 2015 75 hectare estuariene natuur gereedgekomen, die voor 35 hectare bijdraagt aan het Natuurpakket Westerschelde (NPW).

Binnen het project **Waterdunen** wordt 173 hectare nieuwe 'gecontroleerde getijdennatuur' via een getijdenduiker gerealiseerd die voor 53 ha meetelt in de opgave van het NPW. De oplevering daarvan is voorzien in de tweede helft van 2017.

Uitbreiding Zwin

De werken voor de uitbreiding van het Zwin zijn maart 2016 gestart en lopen nog door tot maart 2019. De werken liggen goed op schema. De eerste stap omvatte de verbreding en verdieping van de huidige Zwingeuil alsook het afgraven van het westelijk duin. Deze werken werden zoals voorzien voltooid vóór de start van het broedseizoen (maart 2017).

De aanpassing aan de geul brengt een nieuwe situatie met zich mee voor recreanten. Via een communicatiefolder wordt gewezen op de gevaren van de stroming en het snel opkomende getij.

Met het vrijgekomen materiaal werd de kern van de nieuwe ringdijk aangelegd. Ook de realisatie van de mitigerende maatregelen tegen verzilting werden opgestart. De bouw van het pompemaal is inmiddels voltooid.

Natuurontwikkeling Hedwige-Prosperpolder

Nadat het Rijksinpassingsplan op 12 november 2014 onherroepelijk is geworden, zijn de gronden in eigendom van de heer De Cloedt via de publicatie van het Kroonbesluit op 12 december 2014 voor onteigening aangewezen. De rechtbank heeft op 8 juni 2016 de vordering toegewezen aan de Staat. Tegen deze uitspraak is cassatie ingesteld bij de Hoge Raad. Naar verwachting verschijnt 14 juli het advies van de advocaat-generaal. De uitspraak van de Hoge Raad wordt in de tweede helft van dit jaar verwacht.

7. Nieuwe Sluis Terneuzen

Op 25 mei 2016 heeft de Minister van Infrastructuur en Milieu het Uitvoeringsbesluit voor de Nieuwe Sluis Terneuzen getekend. Vervolgens kon de marktbenadering worden gestart. De concurrentiegerichte dialoog is succesvol doorlopen en werd eind maart 2017 afgesloten. Begin mei 2017 leverden de partijen hun definitieve aanbieding in. De gunningsprocedure kan normaliter deze nazomer worden afgerond.

8. Onderhoudsvergunningen Beneden-Zeeschelde

De vergunningen voor het onderhoud van de vaargeul in de Beneden-Zeeschelde zijn in januari 2017 definitief verkregen voor een termijn van 20 jaar. Er wordt een nieuwe stortstrategie toegepast die gunstigere effecten teweeg kan brengen voor de natuur in het Schelde-estuarium.

Belangrijk om weten is dat de nieuwe stortstrategie ook inhoudt dat op basis van tegenvallende monitoringsresultaten te allen tijde kan teruggekeerd worden naar de vorige stortstrategie.

9. Communicatie

In 2017 wordt de bestaande communicatie verdergezet met dezelfde kanalen die ook de vorige jaren aangewend werden. De activiteiten van Onderzoek & Monitoring krijgen daarbij extra aandacht, met de nadruk op stakeholderparticipatie en joint fact finding.

Komend najaar zal weer een Scheldesymposium georganiseerd worden. Dan verschijnt ook weer de jaarlijkse editie van het Scheldemagazine. Op het symposium komt een mix van onderzoeksthema's, studies en uitvoeringsprojecten aan bod. De datum voor het Scheldesymposium wordt deze zomer bekend gemaakt.

10. Advies CRa n.a.v. de Hydrobiografie van het Schelde-estuarium

In opdracht van het College van Rijksadviseurs (CRa) is een 'Hydrobiografie van het Schelde-estuarium' gemaakt. Dit cartografisch onderzoek biedt waardevolle inzichten over de evolutie die de Schelde in de loop van de geschiedenis heeft doorgemaakt. De kaartenreeks toont de wisselwerking tussen mens en natuur. Dat helpt bij het trekken van lessen uit het verleden met het oog op de toekomstige uitdagingen voor het Schelde-estuarium.

De communicatiewaarde van de Hydrobiografie heeft zich inmiddels bewezen tijdens het Scheldesymposium van 26 november 2016.

Door CRa is advies uitgebracht aan de voorzitters van het Ambtelijk College van de VNVC. Het Ambtelijk College onderschrijft met name het belang van de Hydrobiografie als instrument om alle kennis over het estuarium bijeen te brengen, met elkaar te verbinden en daarover toegankelijk en helder te kunnen communiceren en constateert dat het advies prima aansluit bij de speerpunten van de Agenda voor de Toekomst van de VNVC en zijn eerste onderzoeksprogramma.

De aanbeveling om als VNVC op te treden als opdrachtgever van een samenwerkingsverband van CRa en Vlaams Bouwmeester voor een systematische verkenning van inrichtings- en beheeralternatieven met behulp van ontwerpend onderzoek, wordt vooralsnog niet overgenomen. Dat is nog wat prematuur, rekening houdend met het onderzoekstadium van de Agenda voor de Toekomst. Momenteel ligt de nadruk immers nog op joint fact finding met de stakeholders. Mogelijk komt er in een vervolgfase van de Agenda voor de Toekomst wel ruimte om deze aanbeveling te implementeren.

11. Complex project 'Realisatie extra containercapaciteit havengebied Antwerpen

Het geïntegreerd onderzoek over de verschillende varianten is lopende. Het betreft het strategisch milieueffectenrapport, de maatschappelijke kosten-batenanalyse en het onderzoek inzake externe veiligheid. Die onderzoeksrapporten worden in het najaar opgeleverd. Dan start de opmaak van een ontwerp van de voorkeursbeslissing. Daarover wordt openbaar onderzoek georganiseerd. Volgens de huidige planning zal de Vlaamse Regering in het voorjaar van 2018 de formele voorkeursbeslissing kunnen nemen.

12. Volgende vergadering

De najaarsvergadering van het Ambtelijk College werd ingepland op 1 december 2017.